

„UNIVERSUL” un cotidian bucureștean de succes

Prof. Alexandrina NICOLAE

Scurt istoric

Începuturile unuia dintre cele mai răspândite cotidiene din România interbelică, „Universul”, sunt legate de începuturile activității de gazetar a italianului Luigi Cazzavilan. Participant la războiul franco-prusac și la cele de independență ale italienilor, sârbilor și românilor, acest locotenent va debuta ca gazetar încă din perioada 1877 - 1878, inițial publicând în gazetele italiene articole elogioase la adresa victoriilor românești de la Grivița și Plevna pentru ca, după încheierea războiului, să se stabilească la București unde, în spiritul frăției franco-româno-italiene, va edita, în 1881, la Tipografia Națională, foaia „Fraternitatea italo-română”, înlocuită din 1884 cu „Trebuciosul”, apoi cu „Necesarul”, din care textul în italiană va fi suprimat. Priza la public îl va face pe proprietar să conștientizeze atât necesitatea înființării unei tipografii proprii, tipografie apărută pe str. Dorobanților la nr. 8, sub numele de Tipografia româno-italiană, cât și asupra editării altor două periodice, „Universul” și „Ziarul ilustrat al călătoriilor și al întâmplărilor pe uscat și pe mare.”

Prin „Universul”, editat încă de la primul număr (20 august 1884) în 500 de exemplare, Cazzavilan a dorit să realizeze un ziar al românilor și pentru români, folosind în acest sens ca model tot un ziar românesc, cu caracter informativ, editat la București, sub același titlu, în perioada pașoptistă, de profesorul Iosif Genilic. Cazzavilan va prelua nu doar titlul vechiului periodic, ci va încerca să păstreze și caracterul informativ trasat de predecesorul său, adaptându-se însă realităților specifice societății românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea, o societate tot mai avidă de informație. A rezultat astfel, un cotidian nou ce relatează despre evenimentele politice interne, fără a se angaja în polemici, independent, național, public și cu idei și principii liberale. Inițial, noul cotidian a fost editat în format mic, de aceeași tipografie româno-italiană, prima pagină prezentând, alături de titlu, două vignete (statuia lui Mihai Viteazul și un dorobanț în stânga, respectiv statuia lui Ștefan cel Mare în dreapta) și două devize: „Dreptate pentru toți” (în stânga) și „Toți pentru dreptate” (în dreapta).

Priza la public a fost deosebită încă din momentul apariției, fiind favorizată de două condiții esențiale: prețul și ora de difuzare. Prețul de 5 bani exemplarul (în Capitală), respectiv 16 bani (în provincie), sau abonamentul de 254 lei pe an (în Capitală), respectiv 240 lei (în provincie) era deosebit de atractiv. Se adaugă la aceasta și faptul că apărea (în București) la ora 7 dimineața, ceea ce conferea un avantaj în reproducerea informației către marele public, în fața celorlalte publicații bucureștene ale timpului. La fel de rapid ajungea și în provincie, cu sprijinul serviciului poștal.

După 1885, „Universul” continuă să apară zilnic, își mărește formatul și, în ciuda previziunilor contemporanilor, va ajunge un ziar puternic, capabil să dea tonul în evoluția presei românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Datorită lui, prețul ziarelor scade de la 15 bani exemplarul la 5 bani exemplarul, iar numărul cititorilor crește, așa cum observa președintele de mai târziu al Sindicatului Ziaristilor, Constantin Bacalbașa: „ziarul de 5 bani, pus în mâna celor mulți, mai ales a populației marginală fără să poată sluji dezvoltarea morală și la deșteptarea politică a populației, dar a dat marelui public gustul cititului.” Nu era aceasta decât constatarea unei realități: stărnirea gustului pentru citit în rândul maselor, de către această „foiță a mahalalelor”- cum îi spuneau, malițios, unii dintre contemporani - „foiță” ce va deveni, însă, în scurt timp, renumită, oferind fiecărui interesat, bogat sau sărac, cult sau abia știutor de carte, informații realiste și obiective încă de la primele ore ale dimineții.

Pentru ca ziarul să apară după 1884, nu era nevoie decât de munca a trei persoane: Luigi Cazzavilan, soția acestuia, Teodora și un maestru tipograf german. Proprietarul era în același timp și tipograf, mașinist, administrator, secretar de redacție, traducător, corector și uneori chiar expeditor. În perioada următoare, când cererea din partea publicului începe să devină din ce în ce mai mare, și ziarul este difuzat nu doar în Capitală, ci și în provincie, un rol deosebit încep să-l joace corespondenții din provincie și din străinătate. Pentru o mai bună difuzare în țară, ziarul își va constitui chiar și sucursale în diferite orașe ale României (Craiova, Brăila, Galați etc.), iar știrile de interes local vor începe să ocupe pagini întregi ale unor ediții speciale tipărite pentru provincie, acestea apărând în paralele cu ediția bucureșteană.

Difuzarea în provincie și legătura cu diferite zone ale țării, pentru preluarea informațiilor, nu s-ar fi putut realiza fără sprijinul serviciului poștal și al Căilor Ferate Române, motiv pentru care încă de la apariția sa, „Universul” se va face mesagerul tuturor doleanțelor angajaților acestor instituții, conștient de faptul că, fără sprijinul acestora, ar fi fost nevoit să se limiteze doar la titlul de gazetă a Capitalei. Că această colaborare a fost fructuoasă de ambele părți, și îndeosebi pentru „Universul”, o dovedește faptul că numărul sucursalelor sale din provincie este într-o continuă creștere, în toată perioada apariției sale: 30 la 1890, 90 la 1900, 400 la 1920, pentru ca la sfârșitul perioadei interbelice să depășească 700.

Alături de corespondenții din provincie, pentru completarea informațiilor de politică internă, un rol deosebit încep să-l aibă reporterii angajați ai ziarului, al căror număr este într-o continuă creștere spre 1900, în timp ce pentru articolele de politică externă, la început, munca nu era prea dificilă, informațiile fiind culese de Cazzavilan însuși, din ziarele străine și, după o selecție, articolele cele mai importante erau date publicității.

După 1900, confruntat cu o societate românească ce anunța schimbări majore și făcându-se ecoul evenimentelor internaționale, „Universul” își mărește tirajul, rezultat al unei cereri din ce în ce mai mari din partea publicului. Acum este și perioada în care se înmulțesc și se diversifică informațiile pe care „Universul” le oferă marelui public, atât cele referitoare la situația internă, cât și la cea externă, aceasta din urmă din ce în ce mai amenințată de spectrul războiului mondial. În

acest context, proprietarul „Universului” devine conștient de faptul că o bună informare a publicului românesc nu se mai poate realiza doar prin prelucrarea informațiilor oferite de agențiile străine de știri, ci își va înființa propriul serviciu telefonic în străinătate. Știrile transmise pe această cale la București erau receptate și fructificate la redacție de un personal specializat (personalul de la traduceri). Alături de redactori și de corespondenții interni și externi, un rol deosebit în prelucrarea informației interne și externe încep să-l joace personalități de frunte ale vieții publice românești, ale căror nume se regăsesc tot mai des, ca autori ai unor articole, în paginile „Universului”: A.D. Xenopol, O. Goga, I. Agârbiceanu, M. Sadoveanu, Traian Lalescu, N. Crainic, Camil Petrescu, V. Bilciurescu, I.G. Duca, Tache Ionescu etc.

O stagnare în evoluția ziarului a reprezentat-o perioada ocupației germane asupra Bucureștiului (1916 - 1918), când ziarul este închis din cauza morții proprietarului și din cauza divergențelor ce apar între moștenitorii acestuia. Relansarea postbelică se leagă de numele lui Stelian Popescu, noul proprietar majoritar al „Universului” și director al acestuia încă din 1916 - el va trasa acum direcția de urmat pentru ziar în toată perioada următoare, direcție ce o va continua, în linii mari, pe aceea impusă de fondatorul său la sfârșitul secolului anterior, dar care trebuia să se dovedească realistă, adaptată nevoii societății românești de după Primul Război Mondial, societate pe cale să se democratizeze datorită adoptării votului universal. Dovedind, ca și înaintașul său, un realism deosebit, Stelian Popescu va fi preocupat să imprime „Universului” un spirit combativ pe linia apărării drepturilor câștigate în urma războiului: democratizarea societății românești și România Mare. Astfel, întreaga perioadă interbelică, „Universul” avea să rămână un ziar ce se adresa tuturor, problemele abordate în paginile sale fiind tratate echilibrat și obiectiv, chiar dacă au fost și momente când „Universul” putea fi acuzat de subiectivitate, îndeosebi datorită unor spații foarte largi acordate pentru dezbaterea diferitelor teme, fără însă ca punctul de vedere propriu să fie precizat, limitându-se la relatari foarte ample. Aceste excepții nu au reușit să schimbe linia tradițională a ziarului, „Universul” suferind modificări substanțiale doar la nivelul pretului dictat de fluctuațiile economiei românești interbelice.

Situația se va modifica, însă, în defavoarea „Universului” după 1940, când, în condițiile instaurării cenzurii de război, Stelian Popescu ajunge la concluzia că ziarul nu își mai poate îndeplini misiunea de mesager al societății românești, hotărând, în 1943, închiderea sa. Decizia va fi amânată, la insistențele unor lideri politici (I. Maniu, Dinu Brătianu), dar chiar și nepusă în practică, în momentul respectiv, ea marca recunoașterea declinului unui mare cotidian al cărui sfârșit efectiv va veni odată cu încheierea celui de-al doilea război mondial, când noua putere instaurată la București în perioada 1944 - 1947 - comunistii - va încerca și va reuși lichidarea a tot ceea ce însemnase manifestare a democrației în perioada anterioară, inclusiv presa.

Dotarea tehnică

Folosind, inițial, în tipografia sa, doar mașina acționată manual, cu care putea tipări 600 de foi pe oră, Cazzavilan se va vedea nevoit în scurt timp și îndeosebi după ce începe tipărirea „Universului”, să cumpere, în 1890, prima rotativă (în 1875 abia apăruseră primele tipuri), dotând astfel, pentru prima dată în România, ziarul cu o mașină modernă, produsă de fabricile Marinoni din Paris, fapt ce-i permitea ca, în scurt timp, numărul exemplarelor redactate zilnic să crească semnificativ, ajungând la 20.000 de exemplare pe zi. Această primă rotativă va fi urmată de alte trei introduse până în 1900, fapt ce va facilita sporirea tirajului, acesta ajungând la 40.000 de exemplare pe zi. A doua rotativă, furnizată de casa Kenin & Hauser de Bavaria, avea capacitatea de a tipări color, ea fiind folosită îndeosebi pentru editarea publicațiilor săptămânale, altele decât „Universul” propriu-zis.

Introducerea în 1902 a primelor mașini de cules Linotype, prezentate pentru prima oară în cadrul expoziției de la Paris din 1900, reprezenta încă o etapă în procesul de modernizare al „Universului”. Munca zețarilor este înlocuită, facilitându-se astfel o mai rapidă tipărire a ziarului: tirajul se va dubla, ajungând astfel la 90.000 de exemplare pe zi, la această sporire contribuind și modificarea tuturor rotativelor care sunt adaptate și tipării color.

Sfârșitul războiului mondial și modificările ce intervin în societatea românească a acelei perioade aduc „Universul” în fața unei noi realități: interesul tot mai mare al fiecărui individ major al României, investit acum cu drepturi politice, pentru viața publică. În această situație presa avea, alături de alte instituții ale statului, greaua misiune de a influența mentalul colectiv în direcția formării unei gândiri moderne, participante și combative. De acest rol devine conștient și noul director al ziarului, Stelian Popescu, care va lua o serie de măsuri pentru a transforma ziarul său într-o adevărată tribună ce se adaptează vremurilor, implicându-se permanent în problemele cotidiene. În 1922 va cumpăra noi rotative, capabile să tipărească numere diferite ale ziarului în același timp (exemplu: ediția de București în paralel cu cea de provincie), investițiile continuând în orice alt domeniu să faciliteze sporirea tirajului, îndeosebi în domeniul mecanizării, „Universul” ajungând să dețină la 1933 în sala mașinilor 21 de mașini de tipărit, 9 mașini de cules, 19 mașini de legat și un transportor automat, toate facilitând tipărirea a 200.000 de exemplare pe zi, într-un timp relativ scurt, de 2-3 ore.

Investițiile vor fi orientate și spre dotarea cu aparatură modernă a serviciului telegrafic și telefonic, sau spre ceea ce contemporanii numeau „palatul Universului”, o dovadă a unei activități bine organizate. Situat în 1886 în str. Itezeoianu (tipografia din str. Dorobanților devenind neîncăpătoare), sediul „Universului” se va bucura de o deosebită atenție din partea directorului său după declanșarea Primului Război Mondial. Acesta va deveni în perioada interbelică, una din mândriile arhitectonice ale Bucureștiului, imbold spre construirea unui adevărat cartier al presei în centrul Capitalei. Noua clădire nu se dorea doar un bun exemplu într-un proces mai amplu de modernizare edilitară a Bucureștilor, ci un model de organizare și eficiență în munca ziariștilor. Ea se compunea din clădirea administrativă și redacțională ce reprezenta fațada și reunea, pe etaje, toate

activitățile ziarului: etajul I - sala de așteptare, direcția, sala de consiliu, secretariatul de redacție, birourile redactorilor, etajele II și III reuneau serviciile, precum și celelalte publicații anexă ale „Universului”: „Universul copiilor”, „Ilustrația română”, „Veselia” etc., etajul IV era destinat sălii de festivități unde se desfășurau conferințe, concerte, reprezentații teatrale și cinematografice, baluri etc. Al doilea corp de clădire era reprezentat, la subsol, de clădirea atelierelor, sălile mașinilor la etajele I și II, la etajul III - atelierul de fotozincografie, iar la etajele IV și V - depozite și arhiva. Aceștia li se mai adăuga un al treilea corp de clădire, mai mic, spațiu pentru garaje la subsol, spațiu pentru locuințele ucenicilor și a intendentului la parter și o sală de masă.

Buna dotare tehnică și organizarea deosebit de eficientă a muncii de la sediul ziarului au reprezentat, alături de realismul celor ce l-au direcționat, principalele secrete ale succesului de public de care „Universul” s-a bucurat din partea opiniei publice românești, încă din primii ani ai apariției sale.

Caracterul ziarului - tematica abordată

Preluând modelul predecesorului său Genilie, Cazzavilan a imprimat un caracter informativ cotidianului pe care l-a înființat în 1884, sub titlul „Universul”. Primul număr avea ca subtitlu „Foaie politică ilustrată” și debuta, pe prima pagină, cu un articol de fond urmat de o corespondență dintr-o capitală europeană, o corespondență din România și un articol de actualitate, totul pus în evidență de o gravură plasată în centrul paginii. Următoarele pagini aveau tematica variată: „Noutăți telegrafice”, „Din Capitală”, „Din țară”, „D’ale comunei”, „De toate și de pretutindeni”, „Gazeta tribunalelor”, „Informații”, „Partea umoristică ilustrată”, „Bursa București”, „Faptele zilei”, „Romanul foileton”. De la 1 decembrie 1884 apare și rubrica „Galeria parlamentară”, cu portrete și biografii ale noilor senatori și deputați.

Reorganizarea „Universului” se va declanșa după 1889, în acord cu cerințele epocii, ziarul luând forma unui cotidian european cu articole numeroase referitoare la problemele interne (politice, sociale, economice, militare etc.) în ordinea zilei, la evenimentele politice externe, la lumea teatrului, a muzicii, a literaturii. Spre completare se adăugau numeroasele corespondențe trimise din țară și străinătate, subiectele abordate fiind deosebit de variate pentru a atrage un număr tot mai mare de cititori. Tot în această perioadă, Cazzavilan devine conștient de faptul că ziarul său se transforma într-un instrument de educare a maselor, în acest sens luând o serie de măsuri pentru ca tematica abordată să fie cât mai accesibilă marelui public, accentul fiind pus îndeosebi pe informațiile politice și financiare.

De la începutul secolului XX și îndeosebi după Primul Război Mondial, „Universului” i se imprimă și un caracter combativ, el devenind apărătorul drepturilor câștigate în urma războiului, fie că era vorba de votul universal și reformă agrară, pe plan intern, sau de recunoașterea, prin tratate, a constituirii României Mari, pe plan extern. Astfel, continuând această linie, se poate spune că pentru „Universul”, perioada interbelică a reprezentat perioada maximei sale dezvoltări. Era această afirmare expresia unei abordări obiective și complexe a

problemelor ce frământau societatea românească, interbelică îndeosebi, dar și Europa în general.

Pe planul politicii externe, „Universul” se face ecoul slujirii cauzei românești, pe linia trasată de fondatorul sau la sfârșitul secolului al XIX-lea - aceea de păstrare și consolidare a relațiilor inter-românești. Acum, după război, atât noul director, autor al numeroaselor articole de fond, cât și alți redactori ai ziarului, vor transforma „Universul” într-o tribună de la care este apărată cauza românismului. Acesta va fi începutul unei lungi campanii antirevizioniste pe care „Universul” o va întreține, prin paginile sale, în toată perioada interbelică, campanie ce s-a bucurat uneori de apreciere din partea unor personalități importante românești sau străine.

Pe plan intern, în perioada interbelică, „Universul” va deveni exponentul vechi de a patra puteri în stat, presa. Aceasta, în general, realiza importanța pe care trebuie s-o aibă în procesul de culturalizare a maselor, de conștientizare a acestora pe linia formării spiritului civic etc. Transformarea mentalului colectiv, „Universul” o vede realizându-se doar cu ajutorul presei și în acest sens se va face ecoul tuturor evenimentelor majore din societatea românească din acea perioadă. Dacă înainte de război, aceasta nu se amesteca în disputele politice, ci se limita la o relatare succintă a acestora, acum, modificarea situației postbelice și a structurii electoratului face necesară o implicare tot mai accentuată a „Universului” în problemele comunității în scopul apărării interesului public, al sesizării abuzurilor etc., se acordă atenție tuturor manifestărilor politice, indiferent de spectrul politic din care acestea provin, luând la latitudinea cititorului să-și facă o opinie și să tragă concluziile. Nu poate fi acuzat de lipsă de obiectivitate.

Alături de rubricile de viață politică și de cronicile parlamentare, economicul și-a făcut loc treptat în paginile ziarului, dovadă a interesului publicului pentru acest domeniu. Încă din 1910 se permanentizează rubrica financiară și cea economică, rubrică extinsă apoi la o pagină întreagă, unde, de-a lungul timpului, s-au dezbătut problemele cu care se confrunta economia românească și s-au făcut propuneri pentru rezolvarea acestora. S-au scris articole referitoare la sistemul de impozitare, unificare monetară, bugetul statului, datoria publică etc. Și agriculturii i s-a acordat atenția cuvenită având în vedere procentul majoritar pe care îl deținea în viața economică românească. În paginile „Universului” apare rubrica specială „Cronica agricolă”, devenită și ea, în perioada interbelică, „Pagina agricolă săptămânală”, ce cuprindea articole sensibilizatoare la adresa autorităților și care se refereau la necesitatea îmbunătățirii situației în mediul rural printr-o serie de măsuri ce trebuiau să vină în sprijinul locuitorilor majoritari ai României de-atunci, țărani, insuficient împroprietăriți, pentru a-i ajuta să ducă o viață decentă, cu posibilități, de a-și reduce, de asistență medicală, acces la cultură etc., cu conștiința faptului că progresele în agricultură nu se puteau obține fără o țărănie conștientă de valorile și posibilitățile sale. „Universul” va fi de un real sprijin în procesul de „luminare” a țării declanșat încă de la sfârșitul secolului XIX de Spiru Haret și continuat în prima jumătate a secolului XX de discipolii acestuia. De fapt, „Universul” își va continua și pe această cale drumul trasat de fondatorul său, acela de a stârni gustul cititorului de rând, al publicului larg, de a participa la procesul de culturalizare a

maselor. Sesizând că singur, impactul presei asupra lumii sătești era insuficient, încă înainte de 1900 „Universul” face propagandă extinderii sistemului de învățământ românesc, promovând programele de reformă propuse oficial în această perioadă de nume celebre ale intelectualității românești ca: Petru Poni, Spiru Haret, etc. Procesul de iluminare a satelor era privit în strânsă legătură cu conștientizarea lumii rurale asupra valorilor tradiționale, a folclorului, cântecelor și obiceiurilor populare, „Universul” acordând spațiu în paginile sale, abordării unor astfel de teme, militând și pe această cale pentru apărarea spiritului național.

Că acest cotidian nu era doar o „fițuică a mahalalelor”, cum o spuneau cu ironie contemporanii dinainte de 1900, și nu se adresa doar lumii satului, o dovedește și faptul că în paginile sale își găseau locul și articole ce se adresau unui public mai elevat, capabil să perceapă evenimentele științifice și culturale, să le observe și să le analizeze. Articolele publicate la sfârșitul secolului doar cu titlul de senzațional vor reprezenta punctul de plecare spre ceea ce în anii 1890 vor deveni articole bine documentate, ale cronicilor științifice, articole semnate de nume celebre ale vieții științifice românești, ca: Traian Lalescu, Simion Mehedinți, Octav Onicescu, etc. Și alte domenii ale științei se bucurau de atenție din partea „Universului”, cum ar fi arheologia și numismatica, cercetările din aceste domenii fiind popularizate în paginile ziarului chiar de persoane specializate: Vasile Pârvan, D.A. Sturdza, N. Iorga, Ioan Nistor etc. În perioada următoare, când tehnica începe să ocupe un loc tot mai important în viața de zi cu zi a ziarelor, „Universul” va aborda și acest domeniu. Telegraful, telefonul, automobilul, tramvaiul, radioul vor fi, fiecare la timpul lor, sprijinite de a fi adoptate de marele public.

O atenție deosebită a acordat „Universul” și activităților literar-artistice. Se poate spune că începutul a fost făcut de Luigi Cazzavilan prin publicarea în foileton a unor romane străine („Contele de Monte Cristo”, „Cei trei mușchetari”) pentru stârnirea gustului cititorilor și cultivarea spiritului civic prin sporirea încrederii în conducător, într-o viață cinstită. Nu peste mult timp, rubrica literară a cotidianului va deveni mai amplă, aici găsim și locul nume celebre ale literaturii române: G. Coșbuc, I.L. Caragiale, Al. Vlahuță, M. Sadoveanu, E. Lovinescu, Al. Macedonski, Camil Petrescu, L. Rebreanu, N. Crainic etc. Din 1925 va fi introdusă chiar pagina culturală săptămânală, aflată sub conducerea lui Constantin Brăiloiu.

Adaptându-se progresului și fiind de nenumărate ori promotor al acestuia, „Universul” va fi și mesager al mișcării cinematografice căreia îi rezervă o rubrică zilnică și apoi o pagină săptămânală. O consideră demnă de luat în seamă și de sprijin, deoarece cinematograful devenise oglinda în care se reflectau realitățile epocii, o altă cale prin care masele erau atrase spre cultură. Cinematograful reprezenta noul, sprijinirea acestuia nu însemna ignorarea de către „Universul” a celorlalte manifestări artistice tradiționale, teatrul și muzica. Și ele au beneficiat de rubrici speciale, rubrici în care erau prezentate noutăți și prin intermediul cărora se încerca o călăuzire a maselor și spre aceste laturi ale vieții artistice.

Pentru divertisment și timp liber, o atracție o reprezentau rubricile: „Fapte diverse” (relatări vesele, interviuri luate bandiților), „Fel de fel” (inaugurată în 1923) și rubrica devenită apoi „Pagina sportivă”, rubrică permanentă din 1925, prin intermediul căreia se difuzau atât informații sportive interne, cât și externe,

articole propagandistice din domeniul turismului, gimnasticii, concursurilor, cu scopul popularizării educației fizice.

Ultimele pagini ale ziarului erau rezervate rubricilor: „Ultima oră” și „Mica publicitate” - prima se prezenta ca o scurtă trecere în revistă a informațiilor referitoare la actualitatea internă și externă, preluate în ultimul moment de la Rador, a buletinului meteo, a accidentelor și deceselor; ultima pagină era totdeauna rezervată anunțurilor de mică publicitate. Introducerea anunțurilor și a reclamelor în presă a fost tot inițiativa lui Cazzavilan, pornind de la reclamele pe care le făcea în periodicele sale, produselor proprii desfăcute prin magazinul înființat la sfârșitul secolului XIX în redacția ziarului. În 1897 magazinul va fi închis, dar ideea reclamei prin presă va rămâne și va fi preluată și de alte periodice ale timpului, „Universul” însuși începând să facă reclamă contra cost. Abia în 1901 rubrica „Mica publicitate” se permanentizează, la început în „Universul literar”, 5 parale cuvântul, apoi și în „Universul” propriu-zis, de 3 ori pe săptămână, marți, joi și duminică - Evoluția societății românești dar și cerințele crescânde ale acesteia se vor reflecta și în ultima pagină a ziarului. Chiar dacă prețul unui anunț va crește și se va impune chiar o limită pentru numărul de cuvinte ce puteau fi date publicității, totuși, numărul anunțurilor va deveni treptat mai mare, lucru ce va duce nu numai la permanentizarea rubricii, ci și la extinderea numărului de pagini acordate acestuia, ajungându-se uneori la 2 sau 3 pagini, în perioada de maximă dezvoltare a ziarului, când un număr putea avea peste 20 de pagini.

Conștient că obiectivele pe care și le propusese nu le putea duce la îndeplinire singur, „Universul” va face apel la toate instituțiile importante ale Statului (armata, justiția, biserica), ca, prin colaborare, să favorizeze progresul societății românești.

Încă de la începuturile ziarului, armata reorganizată de Carol I avea să găsească sprijin în paginile „Universului” pentru popularizarea noilor tehnici de instrucție, de teorie și tactică militară. Este armata care se jertfește în Primul Război Mondial și care are nevoie de un proces de modernizare, în toată perioada interbelică. În sprijinul acestei armate, „Universul” creează rubrici speciale, prin care populariza exercițiile fizice și activitățile premilitare (cercetășia), având grijă ca, de câte ori era prilejul, să atenționeze autoritățile asupra necesităților financiare ale acesteia, despre faptul că, pentru a fi bine instruită și dotată, trebuia în primul rând finanțată, avertizând că aceasta nu se ridică la standardele europene într-o vreme în care spectrul celui de-al doilea război mondial amenința lumea.

Acceptând justiția ca a treia putere în stat, conform Constituției, „Universul” încearcă să transforme această situație de drept într-una de fapt. Astfel, în 1885, în paginile ziarului își va găsi locul rubrica „Curierul judiciar”, inițial periodic, apoi permanent. Prin intermediul articolelor publicate aici era adusă la cunoștință opiniei publice derularea unor procese aflate pe rol la curțile din București și din provincie, sau a unor procese internaționale deosebite. După 1900, și îndeosebi după preluarea direcției de către Stelian Popescu - el însuși jurist ca formație - prin paginile „Universului” se va milita pentru reformarea justiției românești în scopul îndeplinirii a două obiective principale: avantajarea

penitenciarelor, elaborarea codului de procedură civilă, urgentarea operei legislative în materie juridică etc.

La sfârșit, dar nu în ultimul rând, trebuie menționată colaborarea „Universului” cu biserica. Această biserică creștin-ortodoxă reprezenta tradiția ce trebuia continuată, suportul moral al românilor. De acest rol al bisericii proprietarii „Universului” erau conștienți și aveau să încerce prin paginile ziarului să-i acorde posibilitatea de comunicare cu masele, inițial doar prin intermediul unei rubrici zilnice, apoi al unei pagini săptămânale. În aceste spații, prin scrierile lor, sunt prezenți în mijlocul populației distinși apărători ai ortodoxiei, preoți sau laici și chiar patriarhul Miron Cristea. Nici celelalte culte nu sunt ignorate și, pe linia unei politici tolerante, acestea își vor găsi un sprijin în „Universul”. Pe ansamblu, în toată perioada interbelică, ziarul este un sprijin pentru toate inițiativașele campaniilor ce se desfășurau pentru ridicarea sau renovarea unor lăcașe de cult.

Sub aceeași formă și aproximativ cu aceeași tematică „Universul” va continua să apară în toată perioada interbelică, încercând să păstreze linia independentă impusă de fondatorul său, să evite polemicele politice și conflictele cu autoritățile într-o vreme în care, pentru a supraviețui, trebuia să dovedească suplețe. să se adapteze realității și să lupte pentru a obține recunoașterea statutului presei, ca a patra putere în stat, chiar dacă nu întotdeauna condițiile îi erau favorabile, cenzura relativă a presei și starea de asediu repetată nereprezentând noutăți.

Îmbinând tradiția cu modernitatea, încercând și reușind cu succes să abordeze problemele de actualitate din societatea românească a timpului său, „Universul” se face, în toată perioada apariției sale de peste 50 de ani, un mesager al opiniei publice românești, al idealurilor și doleanțelor acesteia. În același timp, cu orice mesager, trimite și invers informații, jucând astfel un rol important în procesul de educare a maselor, de modificare a mentalului colectiv după Primul Război Mondial sau devenind suportul moral al acestora în perioada de criză.

Bibliografie

*** "Universul", an 50, nr. 147 - 150, 3 - 5 iunie 1933

*** „Conclușiuni în procesul de Sequestrul judiciar intentat doamnei Teodora N. Dumitrescu Câmpina de Virgil Dărăscu și Stelian Popescu”, București, Tipografia ziarului „Curierul judiciar”, 1915.

Iorga, Nicolae - „Istoria presei românești”, București, Atelierele Societății Anonime „Adevărul”, 1922

Popescu, Stelian - „Predică în pustiu”, București, ed. ziarului „Universul”, 1941

„Memorii”, București, ed. Majandahonda, 1994

„Amintiri”, București, ed. Albatros, 2000

“UNIVERSUL” - A Successful Bucharest Daily Paper SUMMARY

The foundation of one of the most popular daily papers during the interwar epoch in Bucharest (and in Romania) is tied to the beginnings of Luigi Cazzavilan's journalistic activity. First lieutenant Luigi Cazzavilan took part in the Franco-Prussian war, then in the independence wars of the Italians, Serbians and Romanians. He started as a journalist during the 1877 - 1878 epoch, when he eulogically recorded the Romanian army's victories at Grivita and Plevna.

Cazzavilan intended - and managed - to create a newspaper for the Romanians. His “Universul” was available at 7 o'clock a.m., every day, at a low price. For this paper to be issued, the skill and abnegation of its founder were enough. The paper follows the paper's evolution throughout the years.